

Joan Pau II i la victòria de l'Opus Dei

L'Església catòlica, en paraules de Joan Pau II, es descriu a si mateixa com una "casa de vidre", però manté vidres opacs en moltes de les seues activitats i en els ressorts que mouen el seu poder terrenal. En el seu document titulat "L'Opus Dei, braç dret del papa a Europa", l'associació internacional Catholics for a Free Choice, nascuda dins de l'Església catòlica, afirma: "L'evidència actual és que l'Opus exerceix una influència cada vegada major. Amb la seua afiliació a l'Obra, un creixent nombre d'intel·lectuals, metges, parlamentaris, ministres, jutges i periodistes donen al Vaticà una força poderosa i oculta que pretén imposar el seu codi moral, no sols sobre els catòlics sinó també, a través de les lleis i la política, sobre tota la societat."

En paraules de Rafael Ramonet, director de l'oficina d'informació de l'Opus Dei, "l'autèntica novetat de l'obra és la d'introduir la santedat al mig del món, per mitjà dels laics, demostrar que la santedat no és només cosa de sacerdots o religiosos, sinó també de gent corrent". En tot el món pertanyen a aquesta associació un total de 84.000 persones. D'elles, 33.000 són a l'estat espanyol i la seua activitat s'estén per gran nombre d'associacions, institucions d'ensenyament i organismes ciutadans, que actuen com a plataformes de captació i proselitisme en la seua recerca de la santedat a través del treball. Els membres de l'Opus mantenen la seua llibertat individual, però són "amics dels seus amics", prediquen el cristianisme en els seus llocs de treball i volen la santedat des de la seua activitat professional i social. Són el més semblant

a una lògia maçònica, units per la complexitat de l'ideari i les relacions personals. Cristianitzar l'activitat política, l'administració de justícia, l'aparell de l'estat... A partir d'una xarxa en què els seus membres s'identifiquen entre si, es reconeixen, compartixen els objectius i s'ajuden els uns als altres en la seua carrera professional cap als llocs clau. "Un fil i un altre i molts, ben trenats, formen aquesta maroma capaç d'alçar pesos enormes", escriví Josémaría Escrivá de Balaguer, en la màxima 480 de *Camino*.

I com una organització de 84.000 membres ha aconseguit una influència semblant al Vaticà? La resposta està en la figura de Joan Pau II, en la seua decisió personal. En els anys seixanta, sent arquebisbe de Cracòvia, sotmès a les limitacions del Govern comunista polonès, l'Opus Dei li va organitzar viatges per tot el món i el va invitar a congressos de l'Obra a Roma i a impartir conferències en el CRIS, Centre Romà de Trobades Sacerdotal. En els anys setanta, l'Opus va obrir a Wojtyła les portes de Roma; el va promocionar perquè l'arquebisbe coincidia plenament amb la doctrina "espiritualista" de l'Obra.

La sintonia era total. L'Opus i Wojtyła compartien els mateixos plantejaments: conservadorisme ideològic, devoció mariana, anticomunisme, autoritarisme eclesial... Qüestions que, ja convertit en Joan Pau II, marcarien els 27 anys del seu pontificat, durant el qual, en paraules del teòleg Juan José Tamayo Acosta, director de la càtedra de Teologia i Ciències de les Religions en la Universitat Carlos III de Madrid, "el papa va posar en pràctica la concepció d'Església pròpia de l'Opus

Durant el pontificat de Joan Pau II hi ha hagut canvis en la balança del poder eclesial: l'ascens en influència de l'Opus Dei ha tingut una clara contraposició en la Companyia de Jesús. Presentem algunes de les claus d'aquesta història.

Dei, sense a penes eixir-se del guió, excepte en la qüestió social: desactivació de la línia renovadora del Concili Vaticà II, en què ell, sent arquebisbe de Cracòvia, s'havia alineat amb els sectors més conservadors; croada anticomunista enfront dels partidaris de l'*ostpolitik* (mot que significa "política oriental", emprat per designar les relacions diplomàtiques amb els països socialistes), posada en marxa durant el pontificat de Pau VI; condemna de la modernitat, en la línia de Pius IX i Pius X, per considerar-la enemiga del cristianisme; "restauració" de la cristiandat a través de la "nova evangelització". Es tractava d'un programa maximalista que l'Obra havia intentat desenvolupar en el Vaticà durant els pontificats de Joan XXIII i Pau VI, però sense èxit.

L'Obra havia apostat completament per Wojtyla al capdavant de l'Església catòlica. Després de la seua mala sintonia amb Joan XXIII i Pau VI, l'arquebisbe de Cracòvia era el papa que estaven esperant. En Vila Tevere, seu central de l'Opus Dei a Roma, es dissenyà l'estratègia per aconseguir l'elecció de Karol Wojtyla. Per a això, disposaren de la col·laboració de l'arquebisbe de Múnic, Josef Ratzinger, del cardenal de Viena, Frank König, i dels cardenals nord-americans, J. Joseph Krol i J. Patrick Cody, tots ells entusiastes de l'Opus Dei per les seues característiques: una organització clerical vestida de suposat laïcisme, amb estructura mundial, proselitista, doctrinària, integrista, disciplinada internament com "una milícia", formada per una elit social, amb jerarquia fèrria i gran poder econòmic.

La nit anterior al conclave en què eixiria papa, Wojtyla va resar davant de la tomba de monsenyor Escrivà de Balaguer en Vila Tevere, i va tornar a fer-ho, ja convertit en Joan Pau II, davant del fèretre d'Álvaro del Portillo, successor del fundador com a prelat de l'Opus. Una de les més importants decisions del papa va ser elevar l'Opus a la categoria de prelatura personal, que el converteix així en una diòcesi supranacional no sotmesa a la jurisdicció dels bisbes provincials. Des de llavors, amb els seus nous estatuts, l'Opus actua en la pràctica com una església dins de l'Església.

Escrivà de Balaguer (a dalt) fundà l'Opus Dei, una església dins l'Església amb gran predicció i, sobretot, molt de poder a la Santa Seu durant el mandat del papa Karol Wojtyla.

En la seu central de l'Opus Dei a Roma es va dissenyar l'estratègia per a l'elecció de Karol Wojtyla

Mentre tots els prelats nomenats per Wojtyla tenen un caràcter obertament conservador, els llocs clau del poder vaticà van anar caient, l'un darrere l'altre, en mans de membres de l'Opus i de personatges conservadors connectats directament amb l'Obra. El nunci espanyol Eduardo Martínez Somalo va ser nomenat substitut de la Secretaria d'Estat. Pietro Palazzini va ocupar el càrrec de prefecte de la Congregació de les Causes dels Sants i es va llançar de ple a la beatificació d'Escrivà de Balaguer, iniciada sis mesos després de la seua mort i atorgada onze anys més tard, el 1992, per a culminar en la seua canonització el 2002. Tot un rècord sense precedents en

la història de l'Església catòlica. I un immens greuge comparatiu si recordem que les canonitzacions de Joan XXIII o de monsenyor Romero han quedat en la cuneta.

Amb el nomenament del numerari (cèlibe que viu en comunitat) Joaquín Navarro-Valls, com a director de l'oficina de premsa de la Santa Seu, l'Opus va aconseguir controlar tot el poder mediàtic de l'Església catòlica. Durant quatre lustres, Navarro-Valls ha vetat periodistes i ha estat l'única veu autoritzada per a parlar en nom de Joan Pau II; fins i tot ha arribat a "corregir" el papa, com va ocórrer el 25 de setembre del 2001. Després que el papa demanara a musulmans i cristians que treballaren junts per la pau, Navarro-Valls va desautoritzar els missatges pacifistes de Joan Pau II i va anunciar públicament que "la Santa Seu entendria l'ús de la força dels Estats Units com a resposta als atemptats de Nova York i Washington".

Amb el nomenament d'Angelo Sodano com a secretari d'Estat el 1990 es va culminar l'operació de control per l'Opus. A l'estat espanyol molts recorden la seua resposta quan l'Església va secularitzar el teòleg de l'alliberament, el franciscà Leonardo Boff. "No m'estranya —va declarar Sodano, a l'aeroport de Ba-

rajas—, també entre els dotze apòstols va haver-hi un traïdor.” Amic de Pinochet, Sodano havia organitzat el viatge del papa a Xile el 1987, amb el qual fou legitimat el dictador; també Sodano va demanar al Govern britànic que permetera a Pinochet tornar a Xile quan estava pendent d'extradició.

I mentre l'Opus es cobria de privilegis en el Vaticà, Joan Pau II va carregar contra organitzacions i tendències renovadores. A més de porgar els jesuïtes, va desactivar els membres de la teologia de l'alliberament, desacreditada per monsenyor Alfonso López Trujillo, aff a l'Opus i actual president del Pontifici Consell per a la Família. El papa va fer visible aquesta condemna durant un viatge a Nicaragua, on va amonestar públicament l'exministre de Cultura sandinista, el sacerdot Ernesto Carde-

nal, retransmesa per totes les televisions del món.

L'Opus té, a més, les simpaties d'Estanislao Diwysz, el fins ara totpoderós secretari personal del papa Wojtyla. I a més dels cardenals Sodano, Ratzinger i López Trujillo, està lligat directament a l'Obra el president del Consell Pontifici per a la Interpretació dels Textos Legislatius, l'espanyol Julián Herranz Casat, i en el col·legi cardenalici tenen l'arquebisbe de Lima, Juan Luis Cipriani. A través de Justo Mullor, l'Obra controla l'Escola Diplomàtica de la Santa Seu, en la qual es formen els nuncis i els consellers de totes les nunciatures del món. I un dels papables amb major prestigi, el cardenal de Milà, Dionigi Tettamanzi, és considerat pels vaticanistes com pròxim a l'Opus Dei. A l'estat espanyol compten amb la simpatia de quasi tots els bisbes, però no-

més han col·locat un dels seus, monsenyor Gil Hellín, al capdavant de l'arxidiòcesi de Burgos.

Què ocorrerà quan siga nomenat el nou papa? Dels tres moviments de l'Església catòlica que s'han vist afavorits pel llarg papat de Joan Pau II, Opus Dei, Comunió i Alliberament i Legionarios de Cristo, la gran vencedora és sens dubte l'organització fundada per Escrivà. “La irrupció de grups més agressius, com els Legionarios de Cristo —assegura un catedràtic de l'entorn docent dels jesuïtes—, ha ajudat l'Opus a aparèixer com més presentable. L'existència d'una dreta més a la dreta, sens dubte, els modera i, a més, l'Opus, enfront de l'agressivitat dels Legionarios, manté una estratègia de resistència que, a la llarga, els sol donar bons fruits.”

Marià Sánchez Soler

Jesuïtes: els desnonats de Wojtyla

Malgrat ser pilar de la resistència papal contra la Reforma protestant, evangelitzadors incansables i propagadors de l'esperit del Concili Vaticà II, el pontificat de Joan Pau II ha estat particularment atziac per als jesuïtes.

El 28 de setembre del 1978 Roma restà trasbalsada, el nou papa Joan Pau I, elegit tot just feia un mes, moria en estranyes circumstàncies, encara avui no esclarides, a les seues estances vaticanes. Aviat correngué el rumor que havia estat enverinat, però tot fou aviat tapat. Un nou conclave elegí el polonès Karol Wojtyla nou cap de l'Església. Inspiració de l'Esperit Sant? Elecció per designi diví? Els romans, certament, restaren esmaperduts amb l'aparició d'aquell polonès estirat, de només cinquanta-vuit anys, que obtingut les regnes de l'Església.

Tanmateix, no fou l'atzar ni la divinitat qui encimbellà l'arquebisbe de Cracòvia al capdamunt de la jerarquia vaticana. Els sectors més immobilistes de l'Església pugnaven amb els oberturistes per col·locar al seti de Sant Pere la persona més adient als seus interessos, i una organització integrista, l'Opus Dei, esmerçava tota

la seua influència i capital humà i pecuniari per col·locar un home seu o proper al capdavant de l'Església. El seu home era, efectivament, Karol Wojtyla, que complia a la perfecció el perfil requerit.

'Habemus papa'. Roma, 16 d'octubre del 1978. Karol Wojtyla apareix a la balconada de la basílica de Sant Pere. Res era casual, l'Obra havia passat definitivament el Rubicó i ara les seues hosts es preparaven per la conquesta de la cúria romana. Dos personatges molt lligats a l'Opus, un, l'espanyol Eduardo Martínez Somalo, nunci a Colòmbia, arribà a la Secretaria d'Estat (avui és cardenal camerlenc), mentre l'altre, el cardenal Pietro Palazzini, era nomenat prefecte de la Congregació de les Causes dels Sants. Alhora, un membre numerari de l'Obra, el metge espanyol Joaquín Navarro-Valls, es convertí en director de l'oficina de premsa de la Santa Seu, amb